

Överförmyndarnämnden i Uppsala kommun

Inspektion av överförmyndarnämnden i Uppsala kommun 2025

Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen i Örebro län (Länsstyrelsen) har efter inspektion inte funnit anledning att rikta kritik mot Överförmyndarnämnden i Uppsala kommun (nämnden).

Länsstyrelsen vill dock påpeka följande brister:

- Beslut om uttag från omyndigs överförmyndarspärade konto saknar motivering.
- Hanteringen vid entledigande av olämpliga ställföreträdare fördröjer handläggningstiden.
- Av nämndens beslut om förordnande av ny ställföreträdare framgår inte om den nya ställföreträdaren är lämplig.
- Klumpsummor i årsräkningen är inte specificerade.

Beskrivning av Länsstyrelsens tillsyn

Den 27 november 2025 genomförde Länsstyrelsen en inspektion av nämndens kansli. Inom ramen för inspektionen har Länsstyrelsen begärt in och granskat överförmyndarnämndens register, som ska föras enligt 9 § förmyndarskapsförordningen (1995:379), samt stickprovsvis utvalda akter. Nämnden har även fått svara på ett antal frågor rörande verksamhetsåret.

Vid inspektionen närvarade från nämndens kansli, förvaltningsdirektör Susanna Sandström och teamledare/samordnare Suparna Das, Gisela Miller och Kristina Lindgren. Från Länsstyrelsen deltog Anna Mia Thuringer, Gith Nilsson, Jenny Spector och Johanna Granlund.

Länsstyrelsen har under årets inspektioner av överförmyndare haft ett särskilt fokus på överförmyndarnämndens granskning av ospecificerade poster i redovisningshandlingar, handläggning vid byte av ställföreträdare, handläggning av inkomna klagomål mot ställföreträdare samt hur nämnden följer upp uttagsmedgivanden från omyndigas överförmyndarspärade bankkonton. Granskning sker av förhållanden som inträffat de senaste två kalenderåren samt innevarande år, om inget annat anges nedan.

Överförmyndarnämnden har fått yttra sig över protokollsutkastet.

Uppföljning av föregående rapport

I protokollet från föregående inspektion 2024 (dnr 13232-2024) upprättat av dåvarande tillsynsmyndighet, Länsstyrelsen i Stockholms län, konstaterades att vid tillsynen granskades samtliga utvalda akter utan anmärkning.

Granskade akter

Akterna som har granskats har avsett förvaltarskap, godmanskap och förmynderskap och har granskats i enlighet med de nationellt framtagna fokusområdena. Granskning sker av förhållanden som inträffat de senaste två åren om inget annat anges nedan.

Länsstyrelsen har vid sin tillsyn på överförmyndarverksamhetens kontor granskat 23 slumpvalda akter. Vid granskningen har följande noterats.

Uppföljning av uttagstillstånd från omyndigas överförmyndarspärade konton

Akt 24106

Ansökan om uttag för inköp av a-traktor inkom den 25 november 2023. Uttaget beviljas utan motivering.

Akt 21539

Ansökan om uttag avseende inköp av a-traktor inkom 2024. Uttaget beviljas utan motivering.

Akt 21409

Ansökan om uttag inkom den 15 maj 2024 för speldator. Uttaget beviljas utan motivering.

Akt 13616

Utan anmärkning.

Akt 15850

Utan anmärkning.

Akt 22812

Utan anmärkning.

Nämndens yttrande

Nämnden har efter Länsstyrelsens inspektion 2024 uppdaterat uttagsrutinen av vilken det nu tydligare framgår att "Samtycke till uttag ska även innehålla en motivering. Beslutsmotiveringen ska skrivas i rutan ändamål. Hur omfattande en motivering behöver vara får bedömas utifrån vilken typ av beslut som det rör sig om. I enklare beslut bör motiveringen kunna vara relativt kortfattad".

Länsstyrelsens bedömning

De uttagstillstånd som Länsstyrelsen tagit del av saknas en klargörande motivering och det går heller inte att utläsa av annan handling i akten de omständigheter som legat till grund för beslutet.

Enligt 32 § förvaltningslagen (2017:900) (FL) anges att ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt, förutom i vissa undantagssituationer, ska innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande.

Länsstyrelsens bedömning är att även gynnande beslut om uttagsmedgivanden behöver motiveras med anledning av att förmyndarens ansökan omfattar uttag av annans egendom. Den myndigblivne har möjlighet att ta del av akten och bör då genom handlingarna kunna förstå på vilka grunder nämnden fattat beslut/samtyckt till åtgärd.

Länsstyrelsen ser positivt på nämndens ändrade rutin kring uttagsmedgivanden och att man numera motiverar samtycken till uttag. Eftersom de beslut som Länsstyrelsen tittat på vid aktuell inspektion var fattade före rutinförändringen genererar den uppmärksammade bristen endast i ett påpekande.

Handläggning vid klagomål och byte av ställföreträdare

Akt 19146

Nämnden kommunicerar med ställföreträdare att ett ärende om hennes entledigande kommer tas upp i nämnd. Nämnden fattar beslut om att ge verksamheten i uppdrag att rekrytera en ersättare. Rekrytering påbörjas och åtagande inkommer. Nämnden fattar därefter ett beslut om byte av ställföreträdare. Det framgår inte att den person som förordnats som ny ställföreträdare har bedömts lämplig för uppdraget.

Nämndbeslut om byte av ställföreträdare saknas i akten, endast delar av beslutet har klippts in som händelsetext i den digitala akten. Det framgår inte av beslutet eller akten i övrigt att den nya ställföreträdaren bedöms som lämplig för uppdraget.

Akt 16261

I beslut om byte av ställföreträdare som fattas den 24 april 2024, eller i akten i övrigt, framgår inte att ny ställföreträdare bedömts lämplig för uppdraget.

Akt 2232

Begäran om entledigande inkom den 30 januari 2023. I beslut om byte av ställföreträdare, eller i akten i övrigt, framgår inte att ny ställföreträdare bedömts lämplig för uppdraget.

Begäran om byte av ställföreträdare inkom i april 2024. I beslut om byte av ställföreträdare, eller i akten i övrigt, framgår inte att ny ställföreträdare bedömts lämplig för uppdraget.

Akt 20209

Begäran om byte av god man för ensamkommande barn kommer in i november 2023. I beslut om byte av ställföreträdare, eller i akten i övrigt, framgår inte att god man bedömts lämplig för uppdraget.

Akt 22124

Nämnden kommunicerar med ställföreträdare att ett ärende om hens entledigande kommer tas upp i nämnd. Nämnden fattar beslut om att ge verksamheten i uppdrag att rekrytera en ersättare. Nämndbeslut från den 17 juni 2024 saknas i akten, endast delar av beslutet har klippts in som händelsetext i den digitala akten.

Nämndbeslut om byte av ställföreträdare från den 21 oktober 2024 saknas i akten, endast delar av beslutet har klippts in som händelsetext i den digitala akten. I beslutet, eller i akten i övrigt,

framgår inte att ny ställföreträdare har bedömts lämplig för uppdraget.

Akt 1230

I beslut om byte av ställföreträdare, eller i akten i övrigt, framgår inte att ny ställföreträdare har bedömts lämplig för uppdraget.

Akt 818

I beslut om byte av ställföreträdare framgår inte att ny ställföreträdare har bedömts lämplig för uppdraget.

Akt 16710

Utan anmärkning.

Akt 1184

Utan anmärkning.

Akt 24040

Utan anmärkning.

Akt 2245

Utan anmärkning.

Nämndens yttrande gällande nämndbeslut inför entledigande

Nämnden har i sitt yttrande framfört att anledningen till att beslut fattas enligt denna ordning är för att nämnden ska få möjlighet att bedöma den gode mannens lämplighet innan rekrytering påbörjas, detta för att undvika merarbete i de fall nämnden inte bedömer den förordnade ställföreträdaren som olämplig. Det framstår också för nämnden som enklare att genomföra rekrytering av en ny god man om den förordnade vet att den kommer att bytas ut.

Nämnden ändrade arbetsrätt för några år sedan och gjorde både byte och bedömning av lämplighet i samma beslut, men det orsakade missförstånd och de bytte därför tillbaka.

Angående nämndbeslut om byte av ställföreträdare saknas i akten vill nämnden framhålla att verksamhetssystemet inte är en förvaringsyta, utan nämndens beslut bevaras på papper sammanhållet med övriga nämndbeslut från samma sammanträde så det är enkelt att hitta. Däremot läggs beslutstexten in i verksamhetssystemet av praktiska skäl, för att den som handlägger

ska förstå vad som besluts till exempel om någon ringer och har frågor.

Nämnden har planerat att inom en snar framtid övergå till helt digitala akter som bevaras i e-arkiv och kommer i samband med det att se över hur nämndens beslut ska sparas. Nämnden är då inne på att skanna in försättsblad och beslut och lägga i verksamhetssystemet.

Länsstyrelsens bedömning

Enligt 11 kap. 20 § föräldrabalken (1949:381) (FB) ska en god man som gör sig skyldig till missbruk eller försummelse eller kommer på ekonomiskt obestånd entledigas. Beslut om entledigande fattas av överförmyndaren.

Uppkommer en fråga om att enligt första stycket entlediga en god man eller förvaltare och kan slutligt beslut inte ges omedelbart, får överförmyndaren besluta att den gode mannen eller förvaltaren ska skiljas från sitt uppdrag för tiden till dess ärendet avgörs, om dröjsmål skulle medföra fara för den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser.

Enligt 9 § FL ska ett ärende handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts.

Länsstyrelsens bedömning är att verksamhetens nuvarande hantering vid entledigande av en olämplig ställföreträdare enligt 11 kap. 20 § FB fördröjer processen fram till beslut om entledigande jämfört med att kunna genomföra bytet direkt på ett nämndsammanträde. För att säkerställa att en ställföreträdare som bedöms som olämplig entledigas så skyndsamt som möjligt behöver handlägningsprocessen vara effektiv och rekrytering av ersättare påbörjas så snabbt som möjligt. Ett alternativ till nämndens hantering kan i stället vara att verksamheten kommunicerar med ställföreträdaren om att man överväger att entlediga hen på grund av olämplighet samtidigt som man påbörjar rekrytering av ny ställföreträdare. När ärendet är komplett tas det upp till nämnd för beslut om byte. Detta tillvägagångssätt bör korta ner handläggningstiden och skynda på påbörjan av rekryteringsprocessen. Vidare förkortas processen genom att ärendet endast behöver tas upp till ett nämndsammanträde. En god kommunikation med ställföreträdaren om övervägandet och kommande process bör minska risken för missförstånd.

Vidare anser Länsstyrelsen att nämnden brister i sin akt- och diariieföring genom att inte koppla den faktiska beslutshandlingen till diarienumret. Det är inte tillräckligt att enbart klippa in text från beslutet.

Nämndens hantering stannar vid ett påpekande från Länsstyrelsens sida.

Nämndens yttrande gällande dokumentation av lämplighetsprövning

Vad gäller lämplighetsprövningen har nämnden i sitt yttrande framfört att det redan framgår av nämndens åtagandebblankett att föreslagen ställföreträdare sedan tidigare är känd av nämnden och lämplig för uppdraget. Vidare framför nämnden att de gör de kontroller som krävs för att bedöma ställföreträdarens lämplighet både inför ett första uppdrag samt årligen.

Nämnden har gjort bedömningen att det är tillräckligt med att det framgår av själva åtagandebblanketten att föreslagen ställföreträdare sedan tidigare är känd av nämnden och lämplig för uppdraget.

Nämnden uppger vidare att de har tagit till sig återkopplingen och redan uppdaterat samtliga sina beslutsmallar med meningen att den nya ställföreträdaren har "funnits lämplig av nämnden".

Länsstyrelsens bedömning

Enligt föräldrabalken 11 kap. 12 § ska en god man eller förvaltare som utses vara en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig person.

Enligt 5 kap. 1 § offentlighet- och sekretesslag (2009:400) ska allmänna handlingar registreras så snart de kommit in till eller upprättats hos en myndighet.

Innan någon förordnas till god man eller förvaltare ska hans eller hennes lämplighet kontrolleras i den utsträckning som behövs.

Nämnden uppger att lämplighetsprövningen framgår av åtagandebblanketten där det finns en förifylld mening, "Förslag sedan tidigare känd av ÖFN och lämplig för uppdraget", med datum som uppdateras vid utskick.

Enligt Länsstyrelsens bedömning är nämndens tillvägagångssätt att den upprättade tjänsteanteckningen på åtagandebblanketten inte framgår av diariet en brist i dokumentationen. Om nämnden väljer att dokumentera lämplighetsprövningen i en tjänsteanteckning behöver den upprättade handlingen (tjänsteanteckningen) noteras i diariet och därtill behöver handlingen läggas i akten. En annan lösning är att göra som nämnden uppger i sitt yttrande att de kommer göra framgent, det vill säga låta lämplighetsprövningen framgå i beslutet om förordnande.

Med anledning av att nämnden har genomfört sedvanliga lämplighetskontroller och framöver kommer dokumentera sin bedömning i beslutet stannar bristen vid ett påpekande.

Ospecificerade poster i årsredovisningen

Akt 1156

I årsräkning för 2023 finns en post om 10 828,95 kronor angiven som "övriga utgifter". Posten är inte specificerad i årsräkningen. Det finns inte heller någon upprättad specifikation sparad i akten över vad som ingår i posten. Posten har enligt notering i årsräkningen kontrollerats mot kontoutdrag.

I årsräkning för 2024 finns en post om 20 293 kronor angiven som "övriga utgifter". Posten är inte specificerad i årsräkningen. Det finns inte heller någon upprättad specifikation sparad i akten över vad som ingår i posten.

Akt 1213

I årsräkning för 2023 finns en post om 5 061,80 kronor angiven som "övriga utgifter". Posten är inte specificerad i årsräkningen. Det finns inte heller någon upprättad specifikation sparad i akten över vad som ingår i posten, enbart en sammanställning av utgifter för respektive månad. Posten har enligt notering i årsräkningen kontrollerats mot kontoutdrag.

I årsräkning för 2024 finns en post om 1 983,50 kronor angiven som "övriga utgifter". Posten är inte specificerad i årsräkningen. Det finns inte heller någon upprättad specifikation sparad i akten över vad som ingår i posten. Posten är kontrollerad mot verifikat.

Akt 1283

Utan anmärkning.

Akt 887

Utan anmärkning.

Akt 2728

Utan anmärkning.

Akt 3619

Utan anmärkning.

Nämndens yttrande

Nämnden uppger i sitt yttrande att de vid Länsstyrelsens inspektion 2024 fick en notering om att årsräkningen kan betraktas som bristfälligt ifylld om vissa poster bara framgår av en bilaga. Med anledning av detta, samt att det framgår av kontoutdraget vad som ingår i övriga utgifter, har nämnden inte tillhandahållit någon särskild bilaga för detta syfte.

Den 8 december 2025 beslutade överförmyndarnämnden om en ny granskningsrutin där det framgår att om ställföreträdaren redovisat ett belopp som en övrig utgift, så ska granskande handläggare specificera vilka utgifter som ingår i övriga utgifter så att det står tydligt i redovisningen. Nämnden har även tagit bort en särskild rad för övriga utgifter i årsräkningsblanketten eftersom de inte vill att den ska fyllas i, utan att allt ska kategoriseras av ställföreträdaren själv.

Länsstyrelsens bedömning

Vägledning av hur överförmyndares granskning ska ske fås till exempel i JO:s beslut den 8 november 2006 med dnr 3989-2004: "Vid granskningen skall en bedömning göras av om redovisade poster är rimliga och om upptagna utgifter verkligen avser den enskilde. För att möjliggöra en sådan bedömning måste utredas vad ospecificerade poster innehåller. Redovisade utgifter skall granskas mot de verifikationer som bifogats och mot de eventuella uttagstillstånd som lämnats. Saknas underlag beträffande en post av större omfattning eller som av annan anledning är tveksam, måste övervägas om underlag eller förklaring skall begäras in."

JO har i beslut den 24 april 2008, dnr 1202-2008, framfört att det är mindre lämpligt att i årsräkningar ange klumpsummor jämte anteckningar av karaktären "bankomatuttag, girobetalningar" och liknande och att sådana poster bör specificeras direkt i

årsräkningen, alternativt i en bilaga till denna. Det räcker enligt Länsstyrelsens mening inte med en hänvisning till ett kontoutdrag, det ska finnas en sammanställning av utgifterna i årsräkningen. Om ställföreträdaren hänvisar till en bilaga där ospecificerade poster sedan specificerats behöver bilagan hanteras som en del av redovisningshandlingen. Bilagan bör därför sparas och fästas på lämpligt vis till handlingen.

Länsstyrelsen ser positivt på nämndens nya granskningsrutin och bedömningen är att bristen kan stanna vid ett påpekande.

Granskning av akt med anledning av inkommen anmälan

Akt 22117

I akten finns flera klagomål och begäran om byte av förvaltare. Länsstyrelsen har gjort en stickprovskontroll av nämndens hantering av klagomål och byte. Länsstyrelsens lämnar handläggningen utan anmärkning.

De som medverkat i ärendet

Protokollet har upprättats av handläggare Johanna Granlund och justerats av chefsjurist Anna Mia Thuringer. I den slutliga handläggningen har även Jenny Spector medverkat.

Kopia till:

Överförmyndarnämnden i Uppsala ska tillställa kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och revisorerna i kommunen tillsynprotokollet.

Justitieombudsmannen, JOkansli2@jo.se